

Отбелязваме ограничения в още две посоки – липса на сходство по отношение на степента на образование на изследваните лица в двете групи и разлика в средната възраст в групите (45.87 г. за клиничната група и 39.30 г за контролната група). Въпреки сходния диапазон на възрастта (23–59 г. за контролната група и 29 – 59 г. за клиничната група), чувствителна е разликата в модата (56 г. за клиничната група и 29 г. за контролната), което дава основания възраст да бъде отчетена като ограничаващ фактор, тъй като изследваните лица се намират в значително различни житейски етапи, което също дава отражение върху оценката на собствения психичен свят.

ПРЕПОРЪКИ ЗА БЪДЕЩИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Необходимо е в бъдещи изследвания резултатите да бъдат сравнявани и спрямо типа диабет, тъй като съществуват данни, че пациенти с диабет тип I биха могли да са диагностицирани с едно или повече психични заболявания.

Увеличаването на броя изследвани лица ще подпомогне постигането на по-високо сходство по отношение на демографските характеристики (пол, възраст и образование).

В допълнение бъдещи изследвания могат да включват по-детайлизирано изследване на психосоматичната симптоматика, на личностова организация при индивиди, страдащи от диабет, както и да бъдат включени друг тип методики с по-ясно изразена експлоративност като клинични интервюта и проективни тестове. Това би осветлило в по-големи мащаби психичното функциониране на тези пациенти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от проведеното изследване демонстрират, че индивидите с диагноза диабет се характеризират с по-високи нива на алекситимия и чувствителност към тревожност и по-ниски нива на ментализирана афективност спрямо здрави

лица. Данните потвърждават необходимостта от бъдещи изследвания в областта на психичното функциониране на индивиди, страдащи от диабет. Задълбочаването на познанието в тази област би могло да подпомогне лечението и намаляване на тежестта на протичане на болестта чрез разработване на индивидуализирани техники за психологична работа с пациентите. Разбирането на емоционалното функциониране на индивидите, диагностицирани с диабет, е възможност да се подобри качеството на живота им чрез редуциране на физиологическата симптоматика и предоставяне на адекватна психологична подкрепа.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Атанасов, Н.** (2007). Ментализация и референтна активност: психоаналитични измерения на познанието. *Годишник на Департамент Когнитивна наука и психология*, НБУ, 111-128
2. **Григорова, Т.** (2017). Алекситимия или трудността да мислим за чувствата. *Психологични изследвания*, 20(1), 37-43.
3. **Иванов, К.** (2012). Оценка на психосоматичния риск в психологичното консултиране. ВСУ „Чернориец Храбър“, Университетско издателство.
4. **Попов, В., Пседерска, Е., Пенева, Е., Бозгунов, К., Василев, Г., Неделчев, Д., Василева, Ж.** (2016). Психометрични характеристики на българската версия на самооценъчната скала за алекситимия от Торонто (TAS-20; Toronto Alexithymia Scale-20). *Психологични изследвания*, 2(19), 25-41.
5. **Пседерска, Е., Бозгунов, К., Василев, Г., Неделчев, Д., Георгиева, В., Василева, Ж.** (2016). Възникване, развитие и значимост на конструкта алекситимия. В сб. *Приложена психология и социална практика*, Варна, ВСУ „Чернориец Храбър“, 2016.
6. **Савов, Св.** (2016). Ментализация и личностова организация при хероинозависими пациенти. Автореферат на дисертационен труд. *Департамент Когнитивна наука и психология*, НБУ.
7. **Ханчева, К.** (2019). Ментализация и ранни етапи на социо-емоционално развитие. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

8. **Abramson, L., McClelland, D. C., Brown, D., Kelner, J. S.** (1991). Alexithymic characteristics and metabolic control in diabetic and healthy adults. *The Journal of nervous and mental disease*, 179(8), 490 – 494.
9. **Aisenstein, M., Smadja, C.** (2010). Conceptual framework from the Paris Psychosomatic School: A clinical psychoanalytic approach to oncology. *The International Journal of Psychoanalysis*, 91(3), 621 – 640.
10. **Clark, L. A. & Watson, D.** (1995). Constructing validity: Basic issues in objective scale development. *Psychological assessment*, 7(3), 309 – 319.
11. **De Gucht, V., Heiser, W.** (2003). Alexithymia and somatisation: a quantitative review of the literature. *Journal of psychosomatic research*, 54(5), 425 – 434.
12. **Devine, H., Stewart, S. H. & Watt, M. C.** (1999). Relations between anxiety sensitivity and dimensions of alexithymia in a young adult sample. *Journal of Psychosomatic Research*, 47(2), 145 – 158.
13. **Fonagy, P., Bateman, A. W.** (2007). Mentalizing and borderline personality disorder. *Journal of Mental Health*, 16(1), 83 – 101.
14. **Gergely, G., Fonagy, P., Jurist, E., & Target, M.** (2002). Affect regulation, mentalization, and the development of the self. *Int. J. Psycho Anal*, 77, 217 – 234.
15. **Greenberg, D. M., Kolasi, J., Hegsted, C. P., Berkowitz, Y. & Jurist, E. L.** (2017). Mentalized affectivity: A new model and assessment of emotion regulation. *PLoS one*, 12(10).
16. **Grigsby, A. B., Anderson, R. J., Freedland, K. E., Clouse, R. E. & Lustman, P. J.** (2002). Prevalence of anxiety in adults with diabetes: a systematic review. *Journal of psychosomatic research*, 53(6), 1053 – 1060
17. **Gubb, K.** (2013). Psychosomatics today: a review of contemporary theory and practice. *The Psychoanalytic Review*, 100(1), 103 – 142.
18. **Jurist E. L.** (2005). Mentalized affectivity. *Psychoanalytic Psychology*, 22(3), 426
19. **Jurist, E. L.** (2010). Mentalizing minds. *Psychoanalytic Inquiry*, 30(4), 289 – 300.
20. **Lecours, S. & Bouchard, M. A.** (1997). Dimensions of mentalisation: Outlining levels of psychic transformation. *International Journal of Psycho-Analysis*, 78, 855 – 875.
21. **Lerew, D. R.** (1999). *Anxiety sensitivity and psychological vulnerability*. Uniformed Services University Of The Health Sciences Bethesda United States.
22. **Leweke, F., Leichsenring, F., Kruse, J. & Hermes, S.** (2012). Is alexithymia associated with specific mental disorders. *Psychopathology*, 45(1), 22 – 28.
23. **Lumley, M. A., Stettner, L. & Wehmer, F.** (1996). How are alexithymia and physical illness linked? A review and critique of pathways. *Journal of psychosomatic research*, 41(6), 505 – 518.
24. **Lustman, P. J., Griffith, L. S., Clouse, R. E. & Cryer, P. E.** (1986). Psychiatric illness in diabetes mellitus. Relationship to symptoms and glucose control. *The Journal of nervous and mental disease*, 174(12), 736 – 742.
25. **Marty, P.** (1968). A major process of somatization: The progressive disorganization. *Internat. J. Psycho-Anal.*, 49: 246 – 249
26. **Mikolajczak, M. & Luminet, O.** (2006). Is alexithymia affected by situational stress or is it a stable trait related to emotion regulation?. *Personality and Individual Differences*, 40(7), 1399 – 1408.
27. **Nash, J.** (2014). Understanding the psychological impact of diabetes and the role of clinical psychology. *Journal of Diabetes Nursing*, 18(4), 137 – 142.
28. **Nemiah J, Sifneos P.** Affect and fantasy in patients with psychosomatic disorder. Book: In *Modern trends in Psychosomatic Medicine*, ed. Ow H. Vol. Vol 2. 1970, London UK: Butterworths. 26-34.
29. **Sifneos, P. E.** (1973). The prevalence of 'alexithymic' characteristics in psychosomatic patients. *Psychotherapy and psychosomatics*, 22: 255 – 262.
30. **Taylor, G. J., Bagby, R. M. & Parker, J. D.** (1999). *Disorders of affect regulation: Alexithymia in medical and psychiatric illness*. Cambridge University Press.
31. **Timoney, L. R. & Holder, M. D.** (2013). *Emotional processing deficits and happiness: Assessing the measurement, correlates, and well-being of people with alexithymia*. Springer Science & Business Media.
32. **Wilkinson, D. G.** (1981). Psychiatric aspects of diabetes mellitus. *The British Journal of Psychiatry*, 138(1), 1 – 9.
33. **Winnicott, D. W.** (1966). Psycho-somatic illness in its positive and negative aspects. *International Journal of Psycho-Analysis*, 47, 510 – 516.
34. **World Health Organisation** (2016). WHO Global report on diabetes: A summary. *International Journal of Noncommunicable Diseases*, 1(1), 3.

REFERENCES

1. **Atanasov, N.** (2007). Mentalizatsia i referentna aktivnost: psihoanalitichni izmerenia na poznanieto. *Godishnik na Departament Kognitivna nauka i psihologia*, NBU, 111 – 128. [Mentalization and reference activity: psychoanalytic dimensions of self-knowledge. *Yearbook of the Department of Cognitive Science and Psychology*, New Bulgarian University, 111 – 128.], (in Bulgarian).
2. **Grigotova, T.** (2017). Aleksitimia ili trudnostta da mislim za chuvstvata. *Psihologichni izsledvania*, 20(1), 37-43. [Alexithymia or how difficult is to think about feelings. *Psychological Research*, Volume 20, Part 1, 2017, 37 – 43], (in Bulgarian).
3. **Ivanov, K.** (2012). Otsenka na psihosomatichtnia risk v psihologichnoto konsultirane. VSU “Chernorizetz Hrabar”, Universitetsko izdatelstvo. [Assessment of psychosomatic risk in psychological counseling. Varna Free University “Chernorizetz Hrabar”], (in Bulgarian).
4. **Popov, V., Psederska, E., Peneva, E., Bozgunov, K., Vasilev, G., Nedelchev, D., Vasileva, Zh.** (2016). Psihometrichni karakteristiki na balgarskata versia na samoosenachnata skala za aleksitimia ot Toronto (TAS-20; Toronto Alexithymia Scale-20). Psihologichni izsledvania, 19(2), 25-41. [Psychometric Characteristics of the Bulgarian Version of the Toronto Alexithymia Scale (TAS-20). *Psychological Research*, Volume 19, Part 2, 2016, 25-41], (in Bulgarian).
5. **Psederska, E., Bozgunov, K., Vasilev, G., Nedelchev, D., Georgieva, V., Vasileva, Zh.** (2016). Vaznikvane, razvitie i znachimost na konstrukta aleksitimia. Sbornik Prilozhna psihologia i sotsialna praktika, Varna, VSU “Chernorizetz Hrabar”. [Origin, development and significance of the alexithymia construct. Collection *Applied Psychology and Social Practice*, Varna Free University “Chernorizetz Hrabar”, University Press, 2016], (in Bulgarian).
6. **Savov, Sv.** (2016). Mentalizatsia i lichnostova organizatsia pri heroinizovisimi patsienti. Avtoreferat na disertacionen trud. Departament Kognitivna nauka I psihologia, NBU. [Mentalization and personality organization in heroin addicted patients. Abstract of PhD Thesis, Department of Cognitive Science and Psychology, New Bulgarian University, 2016], (in Bulgarian).
7. **Hancheva, K.** (2019). Mentalizatsia i ranni etapi na sotsio – emotsionalno razvitie. Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”. [Mentalization and early stages of socio - emotional development. University Press “Sv. Kliment Ohridski”, 2019], (in Bulgarian).
8. **Abramson, L., McClelland, D. C., Brown, D., Kelner, J. S.** (1991). Alexithymic characteristics and metabolic control in diabetic and healthy adults. *The Journal of nervous and mental disease*, 179(8), 490 – 494.
9. **Aisenstein, M., Smadja, C.** (2010). Conceptual framework from the Paris Psychosomatic School: A clinical psychoanalytic approach to oncology. *The International Journal of Psychoanalysis*, 91(3), 621 – 640.
10. **Clark, L. A. & Watson, D.** (1995). Constructing validity: Basic issues in objective scale development. *Psychological assessment*, 7(3), 309 – 319.
11. **De Gucht, V., Heiser, W.** (2003). Alexithymia and somatisation: a quantitative review of the literature. *Journal of psychosomatic research*, 54(5), 425 – 434.
12. **Devine, H., Stewart, S. H. & Watt, M. C.** (1999). Relations between anxiety sensitivity and dimensions of alexithymia in a young adult sample. *Journal of Psychosomatic Research*, 47(2), 145 – 158.
13. **Fonagy, P., Bateman, A. W.** (2007). Mentalizing and borderline personality disorder. *Journal of Mental Health*, 16(1), 83 – 101.
14. **Gergely, G., Fonagy, P., Jurist, E. & Target, M.** (2002). Affect regulation, mentalization, and the development of the self. *Int. J. Psycho Anal*, 77, 217 – 234.
15. **Greenberg, D. M., Kolasi, J., Hegsted, C. P., Berkowitz, Y., & Jurist, E. L.** (2017). Mentalized affectivity: A new model and assessment of emotion regulation. *PLoS one*, 12(10).
16. **Grigsby, A. B., Anderson, R. J., Freedland, K. E., Clouse, R. E. & Lustman, P. J.** (2002). Prevalence of anxiety in adults with diabetes: a systematic review. *Journal of psychosomatic research*, 53(6), 1053 – 1060
17. **Gubb, K.** (2013). Psychosomatics today: a review of contemporary theory and practice. *The Psychoanalytic Review*, 100(1), 103 – 142.
18. **Jurist E. L.** (2005). Mentalized affectivity. *Psychoanalytic Psychology*, 22(3), 426
19. **Jurist, E. L.** (2010). Mentalizing minds. *Psychoanalytic Inquiry*, 30(4), 289 – 300.
20. **Lecours, S. & Bouchard, M. A.** (1997). Dimensions of mentalisation: Outlining levels of psychic transformation. *International Journal of Psycho-Analysis*, 78, 855 – 875.
21. **Lerew, D. R.** (1999). *Anxiety sensitivity and psychological vulnerability*. Uniformed Servic-

- es University Of The Health Sciences Bethesda United States.
22. **Leweke, F., Leichsenring, F., Kruse, J. & Hermes, S.** (2012). Is alexithymia associated with specific mental disorders. *Psychopathology*, 45(1), 22 – 28.
 23. **Lumley, M. A., Stettner, L. & Wehmer, F.** (1996). How are alexithymia and physical illness linked? A review and critique of pathways. *Journal of psychosomatic research*, 41(6), 505 – 518.
 24. **Lustman, P. J., Griffith, L. S., Clouse, R. E. & Cryer, P. E.** (1986). Psychiatric illness in diabetes mellitus. Relationship to symptoms and glucose control. *The Journal of nervous and mental disease*, 174(12), 736 – 742.
 25. **Marty, P.** (1968). A major process of somatization: The progressive disorganization *Internat. J. Psycho-Anal.*, 49: 246 – 249
 26. **Mikolajczak, M. & Luminet, O.** (2006). Is alexithymia affected by situational stress or is it a stable trait related to emotion regulation? *Personality and Individual Differences*, 40(7), 1399 – 1408.
 27. **Nash, J.** (2014). Understanding the psychological impact of diabetes and the role of clinical psychology. *Journal of Diabetes Nursing*, 18(4), 137 – 142.
 28. **Nemiah J, Sifneos P.** Affect and fantasy in patients with psychosomatic disorder. Book: In Modern trends in Psychosomatic Medicine, ed. Ow H. Vol. Vol 2. 1970, London UK: Butterworths. 26 – 34.
 29. **Sifneos, P. E.** (1973). The prevalence of ‘alexithymic’ characteristics in psychosomatic patients. *Psychotherapy and psychosomatics*, 22: 255 – 262.
 30. **Taylor, G. J., Bagby, R. M. & Parker, J. D.** (1999). *Disorders of affect regulation: Alexithymia in medical and psychiatric illness*. Cambridge University Press.
 31. **Timoney, L. R. & Holder, M. D.** (2013). *Emotional processing deficits and happiness: Assessing the measurement, correlates, and well-being of people with alexithymia*. Springer Science & Business Media.
 32. **Wilkinson, D. G.** (1981). Psychiatric aspects of diabetes mellitus. *The British Journal of Psychiatry*, 138(1), 1 – 9.
 33. **Winnicott, D. W.** (1966). Psycho-somatic illness in its positive and negative aspects. *International Journal of Psycho-Analysis*, 47, 510 – 516.
 34. **World Health Organisation** (2016). WHO Global report on diabetes: A summary. *International Journal of Noncommunicable Diseases*, 1(1), 3.

Maya IGNATOVA,

Bachelor of Psychology, student in the MA program Clinical Psychology – Psychoanalytic Perspective, Department of Cognitive Science and Psychology, New Bulgarian University
BULGARIA, Sofia 1618, 21 Montevideo blv.

ignatovamaya@gmail.com

Svetoslav SAVOV,

PhD, assistant professor at the department of Cognitive Science and Psychology, New Bulgarian University
BULGARIA, Sofia 1618, 21 Montevideo blv.

ssavov@nbu.bg